

Udskriftsdato: 19. december 2025

VEJ nr 9027 af 04/02/2011 (Historisk)

Vejledning om næringsdeklaration af færdigpakkede fødevarer

Ministerium: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Journalnummer: Fødevaremin.,
Fødevarestyrelsen, j.nr. 2009-20-2301-00062

Senere ændringer til forskriften

BEK nr 1317 af 11/12/2014

Vejledning om næringsdeklaration af færdigpakkede fødevarer

1. Indledning

Denne vejledning beskriver bestemmelserne i næringsdeklarationsbekendtgørelsen¹⁾.

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen er en implementering af næringsdeklarationsdirektivet²⁾, som senest ændret ved direktiv 2008/100/EF³⁾.

Vejledningen er rettet mod de myndigheder, der skal føre tilsyn med, at næringsdeklarationsreglerne bliver overholdt, samt mod producenter, importører og forhandlere af fødevarer.

Vejledningen uddyber og forklarer reglerne i næringsdeklarationsbekendtgørelsen. Vejledningen skal således læses i sammenhæng med næringsdeklarationsbekendtgørelsen og eventuelt andre regler, der henvises til.

Reference til regler, vejledninger, m.v. er indsat som slutnote i teksten, den første gang, hvor den pågældende regel, vejledning, m.v. nævnes. I bilag 9 er desuden givet en oversigt over relevant lovgivning.

Vejledningen erstatter tidligere vejledning om næringsdeklaration fra 1993⁴⁾.

2. Anvendelsesområde

Der henvises til næringsdeklarationsbekendtgørelsens § 1.

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen finder anvendelse på alle færdigpakkede fødevarer med undtagelse af kosttilskud, naturligt mineralvand og andet drikkevand. For kosttilskud og naturligt mineralvand m.v. henvises til henholdsvis kosttilskudsbekendtgørelsen⁵⁾ og mineralvandsbekendtgørelsen⁶⁾.

Næringsdeklarationsdirektivet er horisontalt og gælder derfor også produkter, der er omfattet af eventuelle specifikke regler. Hvis der i særlovgivning er fastsat specifikke bestemmelser om næringsdeklaration, har disse særregler forrang. Eksempelvis gælder reglerne også for fødevarer bestemt til særlig ernæring⁷⁾, men der kan i disse regler være fastsat særlige regler om næringsdeklaration, som i givet fald skal følges.

Bekendtgørelsen gælder ikke fødevarer, der sælges ikke-færdigpakkede. Der er mulighed for at fastsætte nationale regler om næringsdeklarationsoplysninger, for så vidt angår ikke-færdigpakkede fødevarer eller fødevarer, som indpakkes på salgsstedet på køberens anmodning. Denne mulighed er ikke udnyttet i Danmark.

Med »færdigpakkede fødevarer« forstår fødevarer, som før og uden direkte sammenhæng med salg er indesluttet i en indpakning, der er bestemt til først at brydes af forbrugerne eller storkøkkener som cateringvirksomheder, restauranter, kantiner og institutionskøkkener. Denne definition fremgår af mærkningsbekendtgørelsen⁸⁾ og næringsdeklarationsbekendtgørelsen.

Fødevarer, som først færdigpakkes i forbindelse med salget, er ikke at opfatte som en færdigpakket fødevarer. Dette er også beskrevet i mærkningsvejledningen⁹⁾. Ligeledes vil fødevarer, der færdigpakkes med henblik på at blive solgt straks, ikke være omfattet af næringsdeklarationsreglerne. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 4.6.

3. Definitioner

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen, jf. § 2, indeholder definitioner på forskellige begreber og en række næringsstoffer, som til enhver tid skal følges i næringsdeklarationssammenhæng. Bekendtgørelsen giver dog ikke en udtømmende definition af alle omhandlede næringsstoffer eller relevante begreber. I de tilfælde, hvor definitionen ikke er fastlagt i næringsdeklarationsdirektivet, men hvor det skønnes være nødvendigt med en nærmere forklaring, er dette præciseret i vejledningen. Dette vedrører blandt andet definitionen af visse næringsstoffer, hvor der er fastsat en særlig omregningsfaktor til beregning af produktets energiindhold. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 5.4.1.

»Næringsdeklaration« er i næringsdeklarationsreglerne defineret som enhver oplysning på emballagen, som vedrører fødewarens indhold af energi, protein, kulhydrat, fedt, kostfibre, natrium, og de vitaminer og mineraler som er anført i bekendtgørelsens bilag 1, når de forekommer i en betydelig mængde i overensstemmelse med samme bilag.

Det er vigtigt at sondre mellem, hvornår der er tale om en »næringsdeklaration«, og hvornår der er tale om en »anprisning«. Det skal bemærkes, at i henhold til Codex Alimentarius' retningslinjer¹⁰⁾ er næringsdeklaration defineret som en standardiseret angivelse eller liste over næringsindholdet i en fødevare.

Ved »ernæringsmæssig anprisning« forstås ifølge næringsdeklarationsreglerne enhver angivelse på emballagen, i præsentationen eller i reklamer, som angiver, indikerer eller antyder, at en fødevare har særlige ernæringsmæssige egenskaber med hensyn til energi eller næringsstoffer.

Det skal vurderes konkret, om en anprisning eller et udsagn har karakter af en *ernæringsmæssig* anprisning. En frivillig fremhævelse af et faktuel næringsindhold, eksempelvis »Indeholder 5 g fedt«, vil også være omfattet af definitionen på en ernæringsanprisning.

En »ernæringsmæssig anprisning« er også defineret i anprisningsforordningen¹¹⁾, og der er ikke helt sammenfald mellem de to regelsæt.

Definitionen af en ernæringsanprisning er mere indskrænkende i anprisningsforordningen end i næringsdeklarationsbekendtgørelsen, idet anprisningsforordningen alene omfatter særlige *gavnlig* ernæringsmæssige egenskaber. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 4.3.

En »anprisning« er i sig selv defineret som ethvert budskab eller fremstilling, som ikke er obligatorisk i henhold til fællesskabsregler eller nationale regler. Hvis der i fællesskabsregler eller i nationale regler er krav om en kvalitativ eller kvantitativ angivelse af et eller flere næringsstoffer, er denne angivelse ikke defineret som en »ernæringsmæssig anprisning«. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 4.3.2.

Supplerende former for næringsdeklaration kan også anses som ernæringsanprisninger. Nogle fødevarer er eksempelvis på frivillig basis mærket med *GDA-mærkning (Guideline Daily Amount)*. GDA-mærkningen er en ernæringsanprisning, omfattet af næringsdeklarationsreglerne. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 4.3.1.

»Gennemsnitsværdi« er defineret som den værdi, der bedst repræsenterer den mængde næringsstof, som en given fødevare indeholder, og ved hvilken der tages hensyn til den margin, der skyldes sæsonmæssige variationer, forbrugsmønstre og andre faktorer, som kan have indflydelse på den faktiske værdi. Denne definition udelukker ikke muligheden for yderligere retningslinjer eller rammer vedrørende fastsættelse af deklarerede værdier. Det er væsentligt, at den deklarerede værdi ikke vildleder forbrugeren med hensyn til det faktiske indhold. Dette er yderligere beskrevet i afsnit 5.3 samt kapitel 6.

3.1. Definition af næringsstoffer

De angivne definitioner af næringsstofferne skal til enhver tid skal følges i næringsdeklarationssammenhæng. Formålet med næringsdeklarationsreglerne er at etablere standardiserede gennemsnitlige mærkningsoplysninger om næringsindholdet i forskellige fødevarer. Oplysninger vedrørende næringsindhold, som findes i diverse næringsstoffabeller, o.l., henviser ikke nødvendigvis til den samme definition eller de samme omregningsfaktorer, som er gældende i henhold til næringsdeklarationsreglerne.

»Protein« er defineret som den mængde, der beregnes ud fra følgende formel:

protein = totalt Kjeldahl-nitrogen x 6,25.

Dette betyder, at eventuelle mere specifikke omregningsfaktorer for protein for visse fødevaregrupper, for eksempel mælk, ikke er tilladt.

»Kulhydrat« er defineret som den mængde kulhydrat, som fordøjes og omsættes i menneskets stofskifte, herunder sukkeralkoholer. Definitionen af »kulhydrat« omfatter ikke totalt kulhydrat i kemisk forstand,

men kun de kulhydrater, der bliver nedbrudt i tyndtarmen og omsættes. Kostfibre er således ikke omfattet af kulhydratdefinitionen.

»*Sukkerarter*« omfatter alle mono- og disaccharider, som forekommer i en fødevarer. Ved »sukker« forstås derved alle sukkerarter. Sukkeralkoholer er ikke med i definitionen af sukkerarter.

»*Sukkeralkoholer*« falder ind under definitionen på kulhydrat, men er derudover ikke specifikt defineret i bekendtgørelsen. Sukkeralkoholer - også kaldet polyoler - indgår i energiberegningen med en anden faktor end de øvrige kulhydrater. Se afsnit 5.4. For anvendelse af sukkeralkoholer, herunder specifikke renhedskriterier, henvises til reglerne om tilsætningsstoffer¹²⁾.

»*Kostfibre*« omfatter alle kulhydratpolymerer med tre eller flere monomerenheder, der hverken fordøjes eller absorberes i tyndtarmen hos mennesker, og som tilhører følgende kategorier:

- a) spiselige kulhydratpolymerer, der forekommer naturligt i fødevarer som den indtages,
- b) spiselige kulhydratpolymerer, der er udvundet af fødevareråvarer ved hjælp af fysiske, enzymatiske eller kemiske metoder, og som har en gavnlig fysiologisk virkning, der er dokumenteret ved almindeligt anerkendt videnskabelig evidens, eller
- c) spiselige syntetiske kulhydratpolymerer, som har en gavnlig fysiologisk virkning, der er dokumenteret ved almindeligt anerkendt videnskabelig evidens.

Kostfibre er i næringsdeklarationssammenhæng ikke omfattet af definitionen på kulhydrat, selv om de i kemisk forstand er kulhydrater. Indhold af kostfibre skal deklareres separat.

Man skal være opmærksom på, at det for isolerede stoffer, der menes at falde ind under definitionen på kostfibre er det en forudsætning, at der foreligger en tilstrækkeligt dokumenteret gavnlig fysiologisk effekt.

EFSA¹³⁾ angiver, at de primære typer af kostfiber er:

- Non-stivelse-polysaccharider (NSP) - cellulose, hemicellulose, pectiner, hydrocolloider (eksempelvis gummi, planteslimstoffer og β -glucaner)
- Resistente oligosaccharider: fructo-oligosaccharider (FOS), galacto-oligosaccharides (GOS) og andre resistente oligosaccharider
- Resistent stivelse - bestående af fysisk indkapslet stivelse, nogle typer af rå stivelsesgranulater og retrograderet amylose, samt nogle typer af kemisk og / eller fysisk modificeret stivelse.

Lignin, som ikke er et kulhydrat, regnes med til kostfibre, såfremt dette er naturligt forbundet til de polysaccharider, der er omfattet af kostfiberdefinitionen.

Definitionen af kostfibre hænger nøje sammen med de analysemetoder, der er tilgængelige og anerkendte. Det er i realiteten kun muligt at kvantificere mængden af kostfiber ved at referere til en specifik metode eller kombination af analysemetoder. Der er endnu ikke vedtaget fælles analysemetoder på EU-niveau, men Kommissionen overvejer at udarbejde vejledende retningslinjer. En liste over anerkendte analysemetoder for kostfibre er blevet vedtaget af Codex Alimentarius i 2010¹⁴⁾, og forventes i nærmeste fremtid at indgå i Codex retningslinjer vedrørende anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger¹⁵⁾.

Der skal nu beregnes energi af den mængde kostfibre, der indgår i produktet, uanset om kostfibre er deklareret eller ej. Energiomregningsfaktorer fremgår af bilag 2 i næringsdeklarationsbekendtgørelsen og er nærmere beskrevet i afsnit 5.4 i vejledningen.

»*Fedt*« omfatter alle lipider, herunder fosfolipider. Dette betyder, at alle mono-, di- og triglycerider, fosfolipider, frie fedtsyrer, andre fedtstoffer som kolesterol og plantesteroler falder ind under definitionen på fedt. Glycerol betragtes også som hørende til definitionen af fedt, ligesom anvendelse af tilsætningsstoffer som eksempelvis mono- og diglycerider af fedtsyrer også skal medregnes.

»*Mættede fedtsyrer*« er alle fedtsyrer uden dobbeltbindinger.

»*Enkeltumættede fedtsyrer*« - som også kaldes monoumættede fedtsyrer - er alle fedtsyrer med én cis-dobbeltbinding.

»*Flerumættede fedtsyrer*« - som også kaldes polyumættede fedtsyrer - er alle fedtsyrer med cis, cis-methylen-afbrudte dobbeltbindinger.

For omregningsfaktorer henvises til kapitel 5.

4. Hvilke næringsstoffer kan eller skal deklareres?

Dette kapitel vedrører næringsdeklarationsbekendtgørelsen § 4 - 7.

Det er som udgangspunkt frivilligt at næringsdeklarere en fødevare.

Hvis en virksomhed kommer med en ernæringsmæssig anprisning, bliver det dog obligatorisk at angive en næringsdeklaration på emballagen.

Ved anvendelse af sundhedsanprisninger og ved tilsætning af vitaminer og mineraler til fødevarer bliver det også obligatorisk at næringsdeklarere, nærmere bestemt kræves den lange næringsdeklaration anvendt. Disse bestemmelser fremgår af henholdsvis anprisningsforordningen og berigelsesforordningen¹⁶⁾.

Hvad enten man næringsdeklarere frivilligt eller på baggrund af en ernæringsmæssig anprisning, skal næringsdeklarationerne udarbejdes efter bekendtgørelsens regler.

Der skal være en næringsdeklaration på emballagen af selve produktet, også hvis en anprisning ikke står på selve emballagen, men forekommer i markedsføringen af produktet i øvrigt, eksempelvis på hjemmeside, avisreklame, eller lignende. Dette gælder også de såkaldte små pakninger hvis største overflade er mindre end 10 cm².

Der er dog ikke krav om næringsdeklaration ved anvendelse af ernæringsmæssige anprisninger i kollektive reklamer, også kaldet generiske reklamer.

Ved generisk reklame forstås reklame for en hel produktkategori, og ikke et specifikt produkt, eksempelvis en reklame, der henviser til »brød er en kilde til kostfibre«. Hvis den »kollektive reklame« er meget tæt knyttet sammen med en konkret virksomheds produkt, kan dette udløse krav om næringsdeklaration. Der bør derfor foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Der henvises til anprisningsforordningens regler vedrørende anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger, idet disse regler også omfatter reklamer.

4.1. Kort eller lang næringsdeklaration

Kravene til næringsdeklarationens indhold, det vil sige hvilke næringsstoffer, der kan deklareres, samt rækkefølgen af de omfattede næringsstoffer, skal følges, uanset om der næringsdeklareres frivilligt eller obligatorisk.

Der er to muligheder for angivelse af næringsdeklaration:

1. Gruppe 1, også kaldet »den korte næringsdeklaration«, der omfatter:

energi, protein, kulhydrat og fedt, eller

2. Gruppe 2, kaldet »den lange næringsdeklaration«, der omfatter:

energi, protein, kulhydrat, sukkerarter, fedt, mættede fedtsyrer, kostfibre og natrium.

Næringsdeklarationen skal som minimum bestå af gruppe 1. For både gruppe 1 og gruppe 2 gælder, at deklarationen skal angives i den ovenfor nævnte rækkefølge.

Hvis man vil deklarere enten sukkerarter, mættede fedtsyrer, kostfibre eller natrium, er man derfor forpligtet til at oplyse alle de 8 elementer, der indgår i gruppe 2.

Hvis der bruges en ernæringsmæssig anprisning, og næringsdeklaration derfor er obligatorisk, afhænger formen af næringsdeklaration (kort eller lang) af, hvilket næringsstof, der er anprist.

Det er et krav, at man næringsdeklarerer det næringsstof, der anprises. Dette betyder, at for ernæringsanprisninger vedrørende stofgrupper, der indgår i gruppe 1, bliver det obligatorisk at angive den korte næringsdeklaration. Man kan dog frivillig angive den lange version.

En anprisning af sukkerarter, mættede fedtsyrer, kostfibre eller natrium udløser krav om angivelse af hele den lange næringsdeklaration. For yderligere bemærkninger om anprisninger, se afsnit 4.3.

Også for de tilfælde, hvor flere af næringsstofferne ikke indgår i produktet, skal man anvende en komplet næringsdeklaration, det vil sige enten gruppe 1 eller 2, alt efter hvad der kræves, som nævnt ovenfor. Se eksempler i bilag 2.

En oversigt over, hvornår der kræves henholdsvis kort (gruppe 1) eller lang (gruppe 2) næringsdeklaration kan ses i bilag 1.

4.2. Supplerende næringsstoffer, der kan deklarerer

Som et supplement til den korte eller den lange næringsdeklaration kan der oplyses om indhold af stivelse, sukkeralkoholer, enkeltumættede fedtsyrer, flerumættede fedtsyrer, kolesterol, samt de vitaminer og mineraler, der fremgår af bilag 3 til denne vejledning (bilag 1 til bekendtgørelsen), såfremt de forekommer i en betydelig mængde. Se afsnit 4.2.2. med hensyn til, hvad der forstås ved betydelig mængde.

Ved en frivillig næringsdeklaration kan man således kun oplyse om energiindhold samt næringsstofferne protein, kulhydrat, sukkerarter, sukkeralkoholer, stivelse, fedt, mættede fedtsyrer, enkeltumættede fedtsyrer, flerumættede fedtsyrer, kolesterol, kostfibre, natrium og de vitaminer og mineraler, som er nævnt i bilag 1 til næringsdeklarationsbekendtgørelsen.

Det er derfor ikke tilladt ved en frivillig næringsdeklaration at deklarerer transfedtsyrer, organiske syrer, eller lignende. Man skal også være opmærksom på, at det man frivilligt kan angive er den betegnelse, som fremgår af bekendtgørelsens § 5 og 6. For eksempel må man deklarerer »sukkerarter«, men ikke de enkelte typer af sukkerarter, som glukose, fruktose, m.v. Ligeledes må man deklarerer »sukkeralkoholer«, men ikke de forskellige typer af sukkeralkoholer, som sorbitol, erythritol, m.v.

4.2.1. Deklaration af fedtsyrer

Når man på emballagen frivilligt eller på baggrund af en ernæringsmæssig anprisning oplyser om enkeltumættede fedtsyrer, flerumættede fedtsyrer eller kolesterol, skal man oplyse om mængden af mættede fedtsyrer. Når man i disse situationer oplyser om de mættede fedtsyrer, udløses der dog ikke krav om den lange næringsdeklaration. Det vil sige, at man ikke behøver at deklarerer sukkerarter, kostfibre og natrium.

Ved deklaration af fedtsyrer skal man benytte de betegnelser, der fremgår af reglerne. Det skal således hedde »enkeltumættede fedtsyrer« og ikke »enkeltumættet fedt«. Ligeledes skal der anvendes de danske benævnelser »enkelt-« og »fler-«, og ikke »mono-« og »poly-«.

Som nævnt i afsnit 4.2. er det ikke tilladt at deklarerer transfedtsyrer frivilligt. Et eventuelt indhold af transfedtsyrer skal indgå i den samlede mængde deklareret fedt.

Tidligere har det været muligt at deklarerer transfedtsyreindhold, såfremt dette var anprist særligt. En mulighed for anprisning af indhold af transfedtsyrer er dog ikke længere gældende, jf. anprisningsforordningens regler. Indhold af transfedtsyrer i fødevarer i Danmark er i øvrigt reguleret ved bekendtgørelse om indhold af transfedtsyrer i olier og fedtstoffer m.v.¹⁷⁾

Transfedtsyrer er defineret som summen af alle isomere fedtsyrer med 14, 16, 18, 20 og 22 kulstofatomer og én eller flere transdobbeltbindinger, det vil sige C14:1, C16:1, C18:1, C18:2, C18:3, C20:1, C20:2, C22:1, C22:2 transisomere fedtsyrer, dog kun flerumættede fedtsyrer med methylen-afbrudte dobbeltbindinger.

Ved deklaration af fedtsyrer skal man være opmærksom på, at summen af fedtsyrer ikke nødvendigvis giver samme værdi som summen af totalt fedt. Dette skyldes, at glyceroldelen ikke skal regnes med i fedtsyre-delen, men indgår i total mængde fedt.

Deklaration af bestanddele af fedtsyrer

For de tilfælde, hvor det er tilladt at anprise »bestanddele« af de næringsstoffer, som man frivilligt kan oplyse om, skal disse deklareres. Hvis man eksempelvis anpriser omega-3 fedtsyrer, der er en bestanddel af de flerumættede fedtsyrer, er det nødvendigt, at man deklarerer både den samlede mængde af flerumættede fedtsyrer og den samlede mængde af de mættede fedtsyrer.

Det fremgår af bilag 3 til bekendtgørelsen, hvordan deklaration af fedtsyrer skal udformes og præsenteres. Bekendtgørelsen beskriver imidlertid ikke, hvordan bestanddele af eksempelvis flerumættede fedtsyrer skal deklareres. Nærmere retningslinjer er beskrevet i afsnit 5.5.1.

4.2.2. Deklaration af vitaminer og mineraler

Der er en udtømmende liste over de vitaminer og mineraler, der må forekomme i næringsdeklarationen, jf. vejledningens bilag 3 (bilag 1 i bekendtgørelsen). Denne gælder, uanset om man næringsdeklarerer frivilligt eller på baggrund af en ernæringsmæssig anprisning.

Vitaminer og mineraler skal anføres efter de energigivende næringsstoffer med den betegnelse, der fremgår af bekendtgørelsens bilag 1.

Rækkefølgen af de enkelte vitaminer og mineraler i næringsdeklarationen er ikke reguleret, dog skal gruppen »vitaminer« deklareres før »mineraler«. Det vil dog være hensigtsmæssigt af hensyn til eventuelle sammenligninger, at man anvender den rækkefølge, som findes i bekendtgørelsens bilag.

I deklarationen skal benyttes den betegnelse af de pågældende vitaminer og mineraler, som fremgår af bekendtgørelsen. Dette gælder også for »folsyre«, selv om produktet ikke er tilsat kilden folsyre, men har et naturligt indhold af folat.

Definition af »betydelig mængde«

Grundkriteriet for, at man kan næringsdeklarere eller anprise vitaminer og mineraler, er, at disse forekommer i en betydelig mængde.

Med en betydelig mængde forstås, at indhold af vitaminet eller mineralet pr. 100 g, pr. 100 ml eller pr. pakning (hvis der kun er 1 portion i) skal indeholde mindst 15 % af den anbefalede daglige tilførsel (ADT). Det skal bemærkes, at de samme kriterier gælder i anprisningsforordningen.

Man skal være opmærksom på, at det for enkeltportionspakninger over 100 g vil være tilladt at deklarere indhold af vitaminer og mineraler, selv om kravet pr. 100 g ikke er opfyldt, hvis der er mindst 15 % af ADT i enkeltportionspakningen. Flerportionspakninger af samme produkt vil dog ikke kunne næringsdeklareres eller anprises på samme måde som enkeltportionspakningerne.

Hvorvidt der reelt er tale om enkeltportionspakninger bør vurderes konkret. Man kan ikke blot »opfinde« nye portionsstørrelser eller store enkeltportionspakninger med det eneste formål at kunne næringsdeklarere indhold af vitaminer og mineraler.

ADT-værdier

Som noget særligt for vitaminer og mineraler skal der, sideordnet med oplysningerne om mængden af de enkelte vitaminer og mineraler, anføres den procentdel, som indholdet udgør af den »anbefalede daglige tilførsel« (ADT). I bilag 2 er vist eksempler på, hvordan denne deklaration udformes.

Den anbefalede daglige tilførsel for de respektive vitaminer og mineraler fremgår af bekendtgørelsens bilag 1 samt bilag 3 til denne vejledning. Man skal være opmærksom på, at de givne »ADT værdier« alene er referenceværdier til brug for mærkning. Disse referenceværdier er således ikke det samme som »anbefalet dagligt indtag«, der i tabelform opdelt i køn og aldersgrupper angiver, hvad kosten bør

indeholde. »Anbefalet dagligt indtag« anvendes blandt andet ved planlægning af kost til grupper af personer.

Det er ikke tilladt at benytte andre referenceværdier end de værdier, der fremgår af bekendtgørelsen. Indtil den 30. oktober 2012 kan dog fortsat anvendes de ADT værdier, som fremgår af bilag 4 til denne vejledning, jf. bekendtgørelsens overgangsbestemmelser. De benyttede referenceværdier skal entydigt være enten fra den tidligere eller den nuværende bekendtgørelse.

Når det gælder »folsyre« skal man være opmærksom på, at referenceværdien refererer til folat generelt, og ikke til kilden »folsyre«. Som nævnt ovenfor skal betegnelsen »folsyre« anvendes i mærkningen og omfatter alle kilder til folat.

Man skal være opmærksom på, at for fødevarer, som er omfattet af reglerne for særlig ernæring, kan der være fastsat specifikke referenceværdier for vitaminer og mineraler til mærkningsformål, for eksempel for børnemad¹⁸⁾, slankekostprodukter¹⁹⁾, m.v. Hvis der ikke er fastsat særlige referenceværdier for særlig ernærings produkter, eksempelvis for laktosefri produkter eller fødevarer til særlige medicinske formål²⁰⁾, finder referenceværdier i næringsdeklarationsbekendtgørelsen anvendelse.

Kort eller lang næringsdeklaration

Ved anprisning af vitaminer og mineraler kan disse deklareres som supplement til den korte næringsdeklaration, med mindre en lang næringsdeklaration i øvrigt er påkrævet.

Ved tilsætning af vitaminer og mineraler i henhold til berigelsesforordningen udløses altid krav om gruppe 2 næringsdeklaration, uanset om det pågældende vitamin- eller mineral er anprist på produktet. Den mængde, som skal deklareres, er den samlede mængde i fødevaren efter tilsætning. Dette fremgår af berigelsesforordningen.

Den tilsatte mængde vitamin og/eller mineral kan supplerende angives i ingredienslisten efter det pågældende tilsatte vitamin og/eller mineral, men det vil ikke være tilladt i ingredienslisten at anføre det samlede indhold (naturligt og tilsat), eller angive indhold af vitaminer, mineraler eller andre næringsstoffer i forskellige ingredienser. Dette er næringsdeklarationsoplysninger, og skal angives i næringsdeklarationen.

Indirekte berigelser

Ved indirekte berigelser, eksempelvis når en kage indeholder beriget margarine, eller et brød indeholder beriget mel, er der ikke krav om næringsdeklaration for de vitaminer eller mineraler, der er i kagen eller brødet via for eksempel beriget margarine og beriget mel. Man skal dog være opmærksom på, at brug af anpriser på produkterne vedrørende de pågældende vitaminer og mineraler udløser krav om næringsdeklaration.

Samlet indhold af vitaminer og mineraler

Nogle stoffer kan være anvendt både som næringsstof og teknologisk tilsætningsstof. Den deklarerede mængde af vitaminer og mineraler skal være det samlede indhold i produktet. Det indhold, der måtte være i fødevaren i form af tilsætningsstoffer, eksempelvis som farvestof (eksempelvis riboflavin) eller konserveringsmiddel (eksempelvis tocopherol), skal derfor regnes med i den deklarerede mængde.

Den konkrete mængde af forskellige vitaminer skal beregnes ud fra fastsatte referencestoffer, således at der er et ens sammenligningsgrundlag. Der skal også tages hensyn til forskellige omregningsfaktorer for visse kilder til vitaminer, nærmere bestemt vitamin A, vitamin E og niacin.

Tabel over referencestoffer og omregningsfaktorer er angivet i bilag 5.

4.3. Ernæringsmæssige anpriser

Som beskrevet i kapitel 3 vedrørende definitioner, er en ernæringsmæssig anprisning enhver ikke-obligatorisk angivelse på emballagen, i præsentationen eller i reklamer, som er egnet til at give forbrugerne

indtryk af, at et levnedsmiddel har en særlig ernæringsmæssig egenskab med hensyn til energi eller næringsstoffer.

Det skal konkret vurderes i hvert enkelt tilfælde, om en anprisning eller et udsagn har karakter af en ernæringsmæssig anprisning. »Sukkerfri«, »kilde til kostfiber« eller Nøglehulsmærket er eksempler på ernæringsanprisninger, medens anprisninger som »friskpresset«, »hjemmelavet« eller »uden tilsætningsstoffer« ikke er ernæringsanprisninger. En frivillig fremhævelse af et faktisk næringsindhold, eksempelvis »5 g fedt«, eller »10 % protein« vil også være omfattet af definitionen på en ernæringsanprisning. I den forbindelse er det væsentligt at tage udgangspunkt i, at definitionen på en anprisning omfatter enhver oplysning eller påstand, der ikke er obligatorisk i henhold til fællesskabslovgivningen eller nationale bestemmelser. Se afsnit 4.3.1. og 4.3.2.

Definitionen af en ernæringsanprisning er mere indskrænkende i anprisningsforordningen end i næringsdeklarationsbekendtgørelsen, idet anprisningsforordningen alene omfatter særlige gavnlige ernæringsmæssige egenskaber. Det skal dog bemærkes, at forbrugerne generelt opfatter anprisninger som budskaber eller fremstillinger, der fremhæver gavnlige egenskaber ved en fødevarer, hvilket betyder, at anprisningsforordningen finder anvendelse.

Specifikke regler vedrørende ernæringsmæssige anprisninger fremgår af anprisningsforordningen. Der henvises derudover til Vejledning om anprisningsforordningen²¹).

En eventuel angivelse af ikke-gavnlige ernæringsmæssige egenskaber, eksempelvis »højt fedtindhold« er fortsat reguleret ved næringsdeklarationsbekendtgørelsen og de generelle vildledningsbestemmelser i fødevarereloven og fødevarerforordningen²²).

Ernæringsanprisninger	Lovgrundlag
Gavnlige	Anprisningsforordningen
Neutrale Ikke-gavnlige	Næringsdeklarationsbekendtgørelse Forbud mod vildledning (§ 14 i fødevarereloven og artikel 16 i fødevarerforordningen)

Kort eller lang næringsdeklaration

Anprisninger af næringsstoffer, som indgår i den korte næringsdeklaration (eksempelvis energireduceret eller fedtfattig), medfører, at der som minimum skal anvendes den korte næringsdeklaration, medens anprisninger vedrørende kostfiber, sukkerarter, m.v. altid vil udløse den lange næringsdeklaration.

For anprisningen »light« eller »let«, som kan være relateret til reduktion af enten sukker, fedt og/eller energiindholdet i en fødevarer, vil krav om kort eller lang næringsdeklaration være bestemt ud fra, hvad »light«/»let« er relateret til. I henhold til anprisningsforordningens regler, skal anprisningen »light«/»let« altid ledsages af en angivelse af, hvilke egenskaber, der gør fødevareren »light« eller »let«.

Ved anvendelse af Nøglehulsmærket er kravet til henholdsvis kort eller lang næringsdeklaration også relateret til hvilke næringsstoffer, der er fastsat specifikke krav til for de enkelte fødevarergrupper. Derudover er der ikke krav til næringsdeklaration for de fødevarergrupper, hvor anvendelse af mærket ikke er baseret på særligt krav til næringsindhold. Dette er nærmere beskrevet i Vejledning om anvendelse af Nøglehulsmærket²³).

Anprisning af næringsstof eller andet stof, som ikke indgår i næringsdeklarationen

I henhold til anprisningsforordningens regler skal mængden af det eller de stoffer, som en ernærings- eller sundhedsanprisning vedrører, og som ikke fremgår af næringsdeklarationen, angives i samme synsfelt som næringsdeklarationen og i øvrigt angives i overensstemmelse med artikel 6 i næringsdeklarationsdirektivet. For definition af »andet stof« henvises tillige til anprisningsforordningen.

Dette betyder eksempelvis, jf. § 8 - 10 i næringsdeklarationsbekendtgørelsen, at mængden skal angives:

- numerisk,
- pr. 100 g eller pr. 100 ml (og evt. supplerende pr. portion),
- som en gennemsnitsværdi, m.v.

Hvis det ikke fremgår klart af anprisningsreglerne med hvilken enhed et »andet stof« skal deklareres, bør det konkret vurderes, hvilken enhed, som er mest relevant og egnet for det pågældende stof (gram, mg, µg, eller andet). De angivne mængder må ikke give anledning til vildledning af forbrugerne.

Anprisninger på andre sprog end dansk

Anvendelse af anprisninger på andre sprog end dansk, eksempelvis engelsk, tysk, fransk, m.v., vil også udløse krav om næringsdeklaration, idet det kan forventes, at forbrugeren forstår sådanne anprisninger. Det skal konkret vurderes, om anprisninger på andre sprog er forståelige, og derved udløser krav om næringsdeklaration. Se afsnit 5.6. for yderligere bemærkninger vedrørende mærkningssproget.

4.3.1. Supplerende former for næringsdeklaration kan anses som anprisninger

Enhver frivillig angivelse af kvalitative eller kvantitative ernæringsegenskaber er som udgangspunkt en ernæringsanprisning, som udløser krav om angivelse af en næringsdeklaration i henhold til reglerne.

GDA-mærkning (Guideline Daily Amount)

GDA-mærkning giver oplysning om en fødevarers indhold af energi og næringsstoffer præsenteret som en procentdel af »vejledende dagligt indtag«.

Med henvisning til afgørelser, der er truffet af Sekretariatet for Fødevare- og Veterinærklager, vedrørende klager over GDA-mærkning, anses GDA-mærkning for at være en ernæringsanprisning i henhold til næringsdeklarationsdirektivet. GDA-mærkede fødevarer skal derfor være forsynet med en næringsdeklaration, som skal opfylde kravene i næringsdeklarationsbekendtgørelsen.

GDA-mærkning opfylder dog ikke anprisningsforordningens definition af en anprisning, hvorfor forordningen ikke finder anvendelse. Mærkningen skal dog overholde det generelle forbud mod vildledende markedsføring i fødevarerforordningens artikel 16.

Fødevarestyrelsen har udarbejdet en instruks om kontrol med fødevarer, der er mærket med GDA²⁴).

Angivelse af energifordeling

Der har været praksis for at kunne oplyse om energifordelingen i en fødevare, såfremt denne oplysning har været givet adskilt fra den egentlige næringsdeklaration. Denne supplerende udtryksform vedrørende ernæringsmæssige egenskaber betragtes ligeledes som en ernæringsanprisning, som udløser krav om angivelse af en næringsdeklaration i henhold til reglerne.

Det skal bemærkes, at hvis energifordelingen fremhæves som en særlig gavnlig egenskab ved fødevareren, vil denne ernæringsanprisning ikke være tilladt, da den ikke er med på listen over tilladte ernæringsanprisninger, jf. anprisningsforordningen. Såfremt oplysningerne derimod gives på en neutral måde, kan de betragtes som en ernæringsanprisning, jf. næringsdeklarationsbekendtgørelsen.

Oplysning om energifordeling skønnes imidlertid ikke at være en særlig nyttig oplysning for den enkelte fødevare og kan ofte være en vildledende oplysning for forbrugeren. Det er ikke den enkelte fødevare, men kosten som helhed, som bør sammenholdes med den anbefalede energifordeling.

Næringsdeklaration på andre sprog end dansk

En næringsdeklaration på et andet sprog end dansk kan også opfattes som en ernæringsanprisning, som udløser krav om næringsdeklaration i henhold til EU reglerne. Som beskrevet i afsnit 5.6 skal importerede produkter, som er forsynet med en næringsdeklaration på et fremmedsprog, forsynes med en dansk næringsdeklaration i overensstemmelse med bekendtgørelsens regler.

4.3.2. Krav om kvalitativ eller kvantitativ angivelse af et næringsstof er ikke en anprisning

En anprisning er ethvert budskab eller enhver fremstilling, som ikke er obligatorisk i henhold til fællesskabslovgivningen eller nationale bestemmelser. Hvis der i EU regler eller i nationale regler er fastsat krav om kvalitative eller kvantitative angivelser af et eller flere næringsstoffer, vil dette som udgangspunkt ikke betragtes som en ernæringsmæssig anprisning. Eksempelvis kan der i specifikke varestandarder eller handelsnormer for enkelte fødevarer være krav om mærkning af næringsstofindhold eller ernæringsmæssige egenskaber. I de individuelle godkendelser af nye fødevarer og fødevaringredienser kan der også forekomme bestemmelser vedrørende kvalitative eller kvantitative ernæringssegenskaber, idet novel food reglerne²⁵⁾ henviser til, at nye fødevarer og fødevaringredienser blandt andet mærkes med næringsværdi eller ernæringsmæssig virkning.

Følgende er eksempler på obligatoriske oplysninger om ernæringsmæssige egenskaber, der ikke udløser krav om næringsdeklaration:

- varebetegnelserne skummetmælk og letmælk defineres blandt andet ved deres fedtindhold,
- krav om angivelse af fedtindholdet på hakket kød, jf. mærkningsbekendtgørelsen,
- angivelse af fedtindhold for smørbare fedtstoffer, jf. bilag XV i Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007²⁶⁾,
- deklaration af sukker i henhold til frugtsaftbekendtgørelsen²⁷⁾ og marmeladebekendtgørelsen²⁸⁾,
- angivelse af restsukkerindholdet i vin²⁹⁾,
- betegnelsen »olie med højt indhold af DHA...« for olie fremstillet af mikroalgen

Schizochytrium sp, jf. godkendelse som ny fødevaringrediens i henhold til novel food reglerne³⁰⁾.

I visse tilfælde, hvor der ikke er krav om en kvalitativ eller kvantitativ angivelse af næringsstoffet, men hvor der i reglerne er en frivillig supplerende mærkningsmulighed, kan det accepteres at der anføres en sådan angivelse, uden det udløser en næringsdeklaration. Dette gælder eksempelvis for den frivillige supplerende fedtangivelse, eksempelvis 45+, i forbindelse med varebetegnelsen af ost³¹⁾. Man skal dog være opmærksom på, at sådanne angivelser kan indgå i den samlede mærkning og præsentation af en vare på en sådan måde, at det alligevel må betragtes som en ernæringsmæssig anprisning, der udløser en næringsdeklaration. Der skal således foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

4.3.3. Anprisning af salt

Det har tidligere været praksis i Danmark, at man har kunnet anprise »salt«, uden at dette udløste krav om lang næringsdeklaration.

Gavnige anprisninger af salt udløser lang næringsdeklaration

Enhver ernæringsanprisning af natrium eller salt, som angiver eller indikerer en gavnlig ernæringssegenskab relateret til salt, er omfattet af anprisningsforordningen. Eksempelvis anprisninger som »reduceret saltindhold«, »lavt saltindhold«, »kun x g salt«, mv.

Disse anprisninger udløser krav om lang næringsdeklaration.

Den tidligere praksis er således ikke længere gældende for de anprisninger af salt, som er omfattet af anprisningsforordningen. Hvilke gavnlige anprisninger af salt eller natrium, der er tilladt, fremgår af anprisningsforordningen.

Neutrale oplysninger om salt udløser ikke lang næringsdeklaration

En frivillig deklaration af totalt saltindhold (summen af naturligt og tilsat salt) vil som udgangspunkt være en ernæringsanprisning, jf. næringsdeklarationsbekendtgørelsen. I princippet skulle dette udløse krav om en deklaration af natrium, det vil sige en lang næringsdeklaration.

Næringsdeklarationsreglerne er imidlertid under revision. Det forventes, at det i henhold til de kommende regler bliver obligatorisk at deklarere »salt« - og ikke »natrium«. Baggrunden er, at forbrugeren forventes at forstå oplysning om »salt« bedre end »natrium«.

Derfor vil den hidtidige praksis fortsætte, indtil de nye regler træder i kraft, dvs. frivillig deklaration af mængden af salt i et produkt udløser ikke lang næringsdeklaration på produktet. Det er dog en forudsætning, at deklaration af saltindhold angives på en neutral måde.

Mængden af salt udregnes ved at gange mængden af natrium (Na) med 2.5.

4.4. Anprisning af alkoholindhold

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen definerer ikke alkohol som et næringsstof, og det betyder, at anprisninger som »alkoholfri« eller »lavt indhold af alkohol« ikke udløser nogen næringsdeklaration.

Brug af ordene »let«, »light« og »lys« i forbindelse med øl og andre alkoholholdige drikkevarer vil tilsvarende ikke udløse nogen næringsdeklaration, hvis disse betegnelser i denne sammenhæng relaterer sig til alkoholindholdet.

Anprisning af alkohol er imidlertid omfattet af anprisningsforordningens regler og falder under definitionen »andet stof«. Anprisningsforordningen regulerer, hvilke anprisninger vedrørende alkoholindhold der kan anvendes, men der er endnu ikke fastsat fællesskabsbestemmelser for så vidt angår kriterier for disse anprisninger. For yderligere oplysninger henvises til Vejledning om anprisningsforordningen.

Det vil være påkrævet i henhold til anprisningsforordningen at angive indholdet af det stof, der anprises.

4.5. Sundhedsanprisninger

Anvendelse af sundhedsanprisninger udløser krav om næringsdeklaration (gruppe 2-næringsdeklaration). Dette fremgår af anprisningsforordningen. Derudover skal det næringsstof eller andet stof, som sundhedsanprisningen omhandler, deklareres.

Hvis sundhedsanprisningen omhandler et næringsstof eller andet stof, som ikke indgår i næringsdeklarationen, skal mængden af disse stoffer angives i samme synsfelt som næringsdeklarationen og i øvrigt angives i overensstemmelse med artikel 6 i næringsdeklarationsdirektivet. Dette er beskrevet i afsnit 4.3 om ernæringsanprisninger.

4.6. Anprisning af ikke-færdigpakkede fødevarer

Brug af ernærings- eller sundhedsanprisninger på ikke-færdigpakkede fødevarer er tilladt, jf. anprisningsreglerne. Det er dog virksomhedens ansvar at redegøre for det konkrete indhold af det næringsstof, der anprises, samt for at anprisningsreglerne er overholdt i øvrigt. Derudover vil de almindelige vildledningsbestemmelser være gældende. Nødvendige oplysninger om fødewarens sammensætning og næringsindhold skal til enhver tid være tilgængelig for kontrollen.

Som beskrevet i kapitel 2 omfatter næringsdeklarationsreglerne alene færdigpakkede fødevarer. Dette betyder, at en eventuel anvendelse af ernærings- eller sundhedsanprisninger på ikke-færdigpakkede fødevarer ikke udløser krav om næringsdeklaration. Dette er yderligere præciseret i anprisningsforordningen, hvor det fremgår, at for uindpakkede fødevarer, der udbydes til salg til den endelige forbruger eller til storkøkkener, og fødevarer, der pakkes ind på salgsstedet på køberens anmodning, eller som er færdigpakket med henblik på at blive solgt straks, er der ikke krav om næringsdeklaration.

»Med henblik på at blive solgt straks« betyder, at der er tale om »salg over disk«, hvor butikspersonale foretager en egentlig personlig betjening. Hvis fødevarer derimod er færdigpakkede og lagt ud til salg i forretningen til selvbetjening, og fødevareren anvender ernærings- eller sundhedsanprisninger, skal fødevareren næringsdeklareres.

5. Udformning af næringsdeklarationen

Dette kapitel omhandler bestemmelser i næringsdeklarationsbekendtgørelsens § 8 - 13.

5.1. Enheder

Næringsdeklarationen skal anføres numerisk, og dette kan ikke erstattes ved symboler eller andre forklarende begreber.

De enheder, der skal benyttes, er ligeledes fastsat i reglerne og kan ikke fraviges.

Energi skal angives både i kJ og kcal.

Kolesterol skal angives i mg, og vitaminer og mineraler skal deklareres i de enheder, der er angivet i bekendtgørelsens bilag 1 (mg eller µg). Alle øvrige næringsstoffer, herunder natrium, skal angives i gram (g).

Afrunding af de deklarerede værdier er beskrevet i afsnit 6.6 samt bilag 7.

5.2. Referencegrundlag

Oplysningerne om indholdet af energi og næringsstoffer skal angives pr. 100 g eller pr. 100 ml af fødevareren.

En deklaration pr. 100 ml kan være relevant for flydende produkter, så som drikkevarer eller vegetabiliske olier, men det vil for disse produkter også være acceptabelt at deklarere pr. 100 g produkt. For faste fødevarer derimod bør deklarationen angives pr. 100 g, også for fødevarer, der typisk sælges pr. volumen, eksempelvis is.

Oplysningerne pr. 100 g eller 100 ml kan eventuelt suppleres med oplysninger pr. afmålt ration anført på etiketten eller pr. portion, forudsat antallet af portioner i pakningen er angivet.

Oplysninger pr. portion kan ikke angives som eneste referencegrundlag, heller ikke for pakninger, der udgør en enkelt portion.

5.2.1. Hvilken del af fødevareren skal deklarationen omfatte?

Varen, som den sælges

Næringsdeklarationen skal gælde for varen, som den sælges. Dette betyder, at næringsdeklarationen skal omfatte hele pakningens indhold.

For produkter, der sælges i lagen, og hvor det er klart, at lagen ikke skal konsumeres, kan næringsdeklarationen angives for det drænedes produkt. Eksempelvis rødbeder i eddike-sukker lage eller sild i lage. For produkter, som er overtrukket med et beskyttende islag (glasering), eksempelvis isglaserede rejer, vil dette glaseringslag heller ikke skulle indgå i næringsdeklarationen. Det skal klart fremgå af deklarationen, at næringsdeklarationen gælder det drænedes produkt.

I visse tilfælde kan det være svært at konkludere, hvorvidt lagen konsumeres eller ej. Dette gælder eksempelvis for produkter som oliven eller ost i olie. I de tilfælde, hvor olien ikke forventes konsumeret, kan det accepteres, at næringsdeklarationen angives for det drænedes produkt. Man skal imidlertid tage behørigt hensyn til, at den del af olien, som følger med produktet umiddelbart efter dræning, skal medregnes i det deklarerede næringsindhold.

For produkter, hvor lagen eller saften kan konsumeres, eksempelvis juice eller sukkerlage for frugtkonserver, bør næringsdeklarationen angives for hele det samlede produkt, som det sælges. Ligeledes for produkter, der ligger i sovs, eksempelvis sild i karrysovs, skal næringsdeklarationen angives for hele det samlede produkt.

Varen i tilberedt stand

Hvis det er hensigtsmæssigt, kan man alternativt give oplysningerne for varen i tilberedt stand, forudsat at tilberedningsmåden er beskrevet tilstrækkeligt detaljeret, og at oplysningerne vedrører fødevaren, således som den forudsættes konsumeret.

Dette kan være tilfældet eksempelvis for koncentreter, der skal fortyndes med vand, og som på ingen måde indtages på anden måde end ved den angivne fortynding.

Der bør dog foretages en konkret vurdering, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at udelade en deklaration af fødevaren i koncentreret form. Selv om en fødevare består af pulver eller er koncentreret, kan det ikke konkluderes, at det i alle tilfælde er hensigtsmæssigt kun at deklarere produktet i tilberedt stand.

5.2.2. Fødevarer, der består af flere delpakninger

Som udgangspunkt bør en fødevare have én samlet næringsdeklaration, hvilket også gør sig gældende i de tilfælde, hvor varen består af flere delpakninger.

Et produkt, der består af flere delpakninger, som er tiltænkt at blandes sammen til et færdigt produkt, bør eksempelvis have én samlet næringsdeklaration. Næringsdeklarationsoplysningerne skal kunne give forbrugeren mulighed for at sammenligne med tilsvarende produkter, herunder produkter, der allerede er færdigblandet.

Det kan dog ikke udelukkes, at det i visse tilfælde kan være mere hensigtsmæssigt at angive en separat næringsdeklaration for hver enkelt delpakning. Dette vil eksempelvis være tilfælde for sampakninger, hvor det ikke er meningen, at disse skal blandes til et færdigt produkt, men skal indtages hver for sig.

Det skal imidlertid bemærkes, at næringsdeklarationsoplysninger bør præsenteres på en enkel og overskuelig måde. Hvis der er angivet flere næringsdeklarationer, kan dette give anledning til misforståelser hos forbrugeren med hensyn til varens samlede ernæringsmæssige status.

Under alle omstændigheder skal alle næringsdeklarationsoplysninger være klart synlige for forbrugeren på yderemballagen (se afsnit 5.5.), og det er derfor væsentligt, at det fremgår klart, hvad de enkelte næringsdeklarationer omfatter.

5.3. Gennemsnitsværdier

Oplysningerne i næringsdeklarationen skal være gennemsnitsværdier.

Ved gennemsnitsværdier forstås de værdier, der bedst repræsenterer den mængde næringsstof, som et givet levnedsmiddel indeholder, og hvor der tages hensyn til den margen, der skyldes sæsonmæssige variationer og andre faktorer, som kan have indflydelse på den faktiske værdi.

Gennemsnitsværdierne kan ifølge næringsdeklarationsbekendtgørelsen fastsættes på én eller flere af følgende måder:

1. ved hjælp af producentens analyse,
2. ved beregninger udført på basis af kendte eller faktiske gennemsnitsværdier vedrørende de anvendte ingredienser, og/eller
3. ved beregninger på basis af sædvanligt fastlagte og accepterede data.

Man må gerne benytte analyser foretaget af andre end producenten, eksempelvis uvildige laboratorier, og anvende en kombination af de ovennævnte metoder.

Yderligere oplysninger vedrørende analysemetoder og/eller beregning af næringsværdier er beskrevet i kapitel 6.

Uanset hvilken metode, eller kombination af metoder, der er benyttet til at næringsdeklarere produkter, må de angivne værdier ikke være vildledende for forbrugeren. Se afsnit 6.5. om tolerancer.

De deklarerede værdier skal være gældende i hele holdbarhedsperioden indenfor de givne tolerancer. Det er virksomhedens ansvar at justere holdbarhed og opbevaringsforskrifter, så en deklaration af eksempelvis ikke-stabile vitaminer er korrekt i hele perioden.

De deklarerede gennemsnitsværdier skal tage højde for sæson- eller årstidsvariationer m.v.

Den hidtidige praksis for næringsdeklaration af fede fisk (sild og makrel), hvor fedtindholdet angives som ét tal (eksempelvis »15 g«) suppleret med oplysning om, at »sildens fedtindhold kan variere mellem 8-18 g pr. 100 g afhængig af årstiden« eller lignende, vil dog kunne fortsættes, indtil der fastsættes nye næringsdeklarationsregler.

5.4. Energiberegning - omregningsfaktorer

De næringsstoffer eller andre stoffer, som er energigivende, og som skal indgå i energiberegningen, er protein, fedt, kulhydrat, kostfibre, alkohol og organisk syre. Dette gælder, uanset om de forskellige elementer er angivet i selve deklarationen eller ej.

De omregningsfaktorer, der skal benyttes ved beregning af energi, fremgår af bekendtgørelsens bilag 2, og er gengivet nedenfor. Beregning af energiindholdet i et levnedsmiddel ved hjælp af standardfaktorer kan altid kun give en omtrentlig værdi. Omregningsfaktorerne er en slags gennemsnitsværdier for energiindholdet pr. gram energigivende næringsstof.

Kulhydrat (undtagen sukkeralkoholer)	17 kJ/g og 4 kcal/g
Sukkeralkoholer (undtagen erythritol)	10 kJ/g og 2,4 kcal/g
Protein	17 kJ/g og 4 kcal/g
Fedt	37 kJ/g og 9 kcal/g
Alkohol (ethanol)	29 kJ/g og 7 kcal/g
Organisk syre	13 kJ/g og 3 kcal/g
Salatrim	25 kJ/g og 6 kcal/g
Kostfibre	8 kJ/g og 2 kcal/g
Erythritol	0 kJ/g og 0 kcal/g

Som det fremgår af listen over omregningsfaktorer, skal man være opmærksom på, at der for sukkeralkoholer er fastsat en særlig omregningsfaktor, som afviger fra de øvrige kulhydrater, og at der for erythritol ikke beregnes energi som for de øvrige sukkeralkoholer. Ligeledes er der fastsat en særlig omregningsfaktor for salatrim, som afviger fra de øvrige fedtstoffer.

Samtidig er det vigtigt at erindre, at mængden af eksempelvis erythritol (i gram) skal indgå i den deklarerede mængde kulhydrat.

Der må kun anvendes de omregningsfaktorer, der er fastsat i bekendtgørelsen. Indtil den 30. oktober 2012 kan man dog fortsat sælge fødevarer, hvor kostfibre ikke indgår i energiberegningen.

Ved anvendelse af tabeldata m.v. skal man være opmærksom på, hvordan de givne data er fremkommet (hvilke omregningsfaktorer), da det er afgørende for, om de kan benyttes til næringsdeklaration.

5.4.1. Definition af visse næringsstoffer, hvor der er fastsat en særlig omregningsfaktor til beregning af energi

»Organiske syrer« er ikke defineret i bekendtgørelsen, og kan heller ikke deklareres i sig selv. Organiske syrer har dog, ud fra de fastsatte omregningsfaktorer til beregning af produktets energiindhold, betydning for udarbejdelse af en korrekt næringsdeklaration (energiindhold). De organiske syrer, der forekommer i fødevarer er eksempelvis citronsyre og mælkesyre. Der kan ikke henvises til én analysemetode, der finder det samlede indhold af organisk syre i en fødevare. Det skal dog bemærkes, at for de fleste

fødevarer er indholdet af organiske syrer lavt og uden betydning ved beregning af energiindholdet af fødevareren.

»Salatrim« er et fedtstof, der hører med til definitionen af fedt. Salatrim er en forkortelse for »Short and long chain acyl triglyceride molecules« (kort- og langkædede acyltriglyceridmolekyler), som er godkendt under novel food reglerne³²⁾.

Et indhold af salatrim skal således deklareres som fedt, men indgår i energiberegningen med en anden omregningsfaktor end de øvrige fedtstoffer.

»Erythritol« er en sukkeralkohol og falder således ind under definitionen af kulhydrater. Erythritol kan ikke deklareres i sig selv, men har betydning for udarbejdelse af en korrekt næringsdeklaration ud fra de fastsatte omregningsfaktorer til beregning af produktets energiindhold.

5.5. Præsentation

Næringsdeklarationen skal angives på et iøjnefaldende sted. Dette betyder, at næringsdeklarationen skal være placeret på en sådan måde, at det er nemt at få øje på den, men ikke nødvendigvis på forsiden eller i et primært synsfelt.

Næringsdeklarationen skal være let læselig, uudslettelig og klart synligt. En næringsdeklaration må ikke alene være angivet på pakningens inderside, for eksempel på indersiden af låget på en leverpostej, som »harmonikaetiket«, eller på anden måde kun tilgængelig ved åbning af emballagen. Dette princip er gældende, uanset om næringsdeklarationen er anført frivilligt, eller om den er angivet som følge af anvendelse af ernærings- og sundhedsanprisninger eller andet, der udløser krav om obligatorisk næringsdeklaration.

Næringsdeklarationen skal angives samlet ét sted i tabelform med tallene under hinanden. I bilag 2 er angivet en række eksempler på, hvordan næringsdeklarationen skal præsenteres. På denne måde vil oplysningerne være mere overskuelige og lette at læse. Kun for de tilfælde, hvor der ikke er plads til det på emballagen, må oplysningerne gives i lineær form. Oplysningerne skal stadig være anført på et iøjnefaldende sted, være let læselige, klart synlige, m.v.

En vurdering af, om der er tilstrækkelig plads på emballagen, vil som udgangspunkt være et spørgsmål om emballagens størrelse. Selv om der på en fødevarer er mærkning på flere sprog, skal næringsdeklarationen stadig være angivet i tabelform. Ligeledes er det væsentligt, at frivillige oplysninger og præsentationer ikke tager pladsen for obligatoriske oplysninger, herunder næringsdeklaration.

5.5.1. Rækkefølge for deklaration af kulhydrat- og fedtbestanddele

Rækkefølgen af de deklarerede næringsstoffer, der indgår i henholdsvis den korte og lange næringsdeklaration, er angivet i bekendtgørelsens §5 og er beskrevet i vejledningens kapitel 4.

En standardisering af rækkefølgen skal være med til at gøre det nemmere for forbrugeren at få øje på og genkende oplysningerne, og derved gøre det nemmere at kunne sammenligne med andre produkter.

Samtidig er det et væsentligt princip, at de oplysninger, der er nært knyttet til hinanden, skal deklareres i tilknytning til hinanden og i en bestemt rækkefølge. I de tilfælde hvor næringsdeklarationen er udvidet med supplerende oplysninger vedrørende sukkeralkoholer, stivelse, fedtsyrer, m.v. (som beskrevet i afsnit 4.2.), skal den rækkefølge som er angivet i bekendtgørelsens bilag 3, benyttes.

Rækkefølge for deklaration af kulhydratbestanddele:

Kulhydrat
heraf:
- sukkerarter
- sukkeralkoholer

- stivelse

Rækkefølge for deklaration af fedtbestanddele:

Fedt
Heraf:
- mættede fedtsyrer
- enkeltumættede fedtsyrer
- flerumættede fedtsyrer
- kolesterol

De særlige krav til, hvornår de enkelte elementer kan eller skal deklareres er beskrevet i kapitel 4.

I de tilfælde, hvor det er tilladt at anprise bestanddele af ovennævnte elementer kræves det, at disse bestanddele skal deklareres. Bekendtgørelsen angiver dog ikke præcist, hvordan næringsdeklarationen skal udformes i sådanne tilfælde. Det vurderes, ud fra det samme princip som er gældende i øvrigt, at oplysningen om den bestanddel, der anpriseres, skal placeres i næringsdeklarationen efter det næringsstof, som det er en bestanddel af. Dette gælder uanset, om det anpriste stof er en bestanddel af, eller et element af den korte/lange næringsdeklaration, eller er en bestanddel af et af de øvrige næringsstoffer.

Eksempelvis, hvis man anpriser omega-3 fedtsyrer skal mængden af omega-3 fedtsyrer angives umiddelbart efter flerumættede fedtsyrer som »heraf omega-3 fedtsyrer«.

I bilag 2 er angivet eksempler på forskellige næringsdeklarationer.

5.6. Mærkningssproget

Næringsdeklarationen skal være på dansk eller på andre sprog, der kun ved uvæsentlige forskelle i stavning adskiller sig fra dansk.

Ved vurderingen af, om en næringsdeklaration på et andet sprog end dansk kan accepteres, må der i det enkelte tilfælde tages stilling til, om den anvendte næringsdeklaration er let forståelig for forbrugeren. Man kan ikke gå ud fra, at en svensk eller norsk næringsdeklaration altid kan erstatte en dansk, ligesom det ikke kan udelukkes, at en næringsdeklaration på andre fremmedsprog kan benyttes. Der skal således foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Der er ikke noget i vejen for, at man forsyner en fødevarer med næringsdeklarationer på forskellige sprog på én gang, såfremt der er en korrekt deklaration på dansk. Dette gælder, uanset om den fremmedsprogede deklaration er i overensstemmelse med næringsdeklarationsbekendtgørelsen, og uanset om der er en ernæringsmæssig påstand eller ej. I tilfælde, hvor der er næringsdeklarationer på flere sprog (inkluderet dansk), og disse ikke er ens, må det konkret vurderes, om forbrugerne vil kunne blive vildledt.

Hvis man importerer et produkt, som er forsynet med en næringsdeklaration på et fremmedsprog, skal produktet ligeledes forsynes med en dansk næringsdeklaration. Den danske næringsdeklaration skal være i overensstemmelse med bekendtgørelsens regler. Her skal man være opmærksom på, at næringsdeklarationer fra lande udenfor EU eventuelt benytter andre omregningsfaktorer og lignende, som kan give andre værdier.

Anvendelse af anprisninger på andre sprog end dansk vil også kunne udløse krav om næringsdeklaration. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 4.3.

6. Nærmere fastsættelse af næringsdeklarationsværdier

Som en forlængelse af kapitel 5 gives i dette kapitel yderligere vejledning til udarbejdelse af selve næringsdeklarationsværdierne, herunder hvor store forskelle, der kan accepteres mellem de deklarerede tal og de tal, der konstateres ved offentlig kontrol.

Helt grundlæggende skal næringsdeklarationer være korrekte, redelige og nøgterne. I henhold til fødevarereloven og fødevarerforordningen må fødevarer ikke sælges under omstændigheder, der er egnet til at vildlede forbrugerne med hensyn til blandt andet sammensætning og egenskaber.

6.1. Anvendelse af tabelværdier

I henhold til reglerne er det tilladt at beregne næringsdeklarationsoplysninger på grundlag af kendte eller faktiske gennemsnitsværdier vedrørende de anvendte ingredienser, eller at foretage beregninger på grundlag af sædvanligt fastlagte og accepterede data.

Med andre ord, så vil det være tilladt at anvende accepterede tabelværdier for forskellige ingredienser ved udarbejdelse af næringsdeklaration. Det er imidlertid vigtigt, at man forholder sig kritisk til de tabeldata, der henvises til, idet man skal kunne redegøre for, at den/de ingrediens(er), man anvender i sit produkt kan sammenlignes med de ingredienser, der foreligger data for.

Det vil ikke være muligt for et sammensat produkt at henvise til tabeldata for andre sammensatte produkter, eksempelvis ketchup eller leverpostej.

Man skal også være opmærksom på, hvilke definitioner og omregningsfaktorer, der ligger til grund for forskellige tabelværdier. I mange tilfælde er der benyttet andre definitioner og omregningsfaktorer, som ikke er i overensstemmelse med næringsdeklarationsreglerne. Eksempelvis vil kostfiber ofte indgå i »totalt kulhydrat« i forskellige tabeller, eller der er benyttet andre omregningsfaktorer til bestemmelse af protein eller energiindhold.

6.2. Fastsættelse af næringsværdier ved analyse

Faktorer, som har betydning for hvor store afvigelser, der kan accepteres mellem det deklarerede og det faktiske næringsstofindhold i en vare, uden at det er egnet til at vildlede, er for eksempel:

- 1) Antallet af undersøgte prøver
- 2) Produktionsmæssig variation
- 3) Biologisk variation i de anvendte råvarer
- 4) Analyseusikkerhed

6.2.1. Prøveudtagning

Oplysningerne i næringsdeklarationen skal være gennemsnitsværdier (se kapitel 5).

Producentens fastsættelse af næringsdeklarationens værdier bør derfor være baseret på analyse af flere prøver eller på en gennemsnitsprøve for på denne måde at få en tilstrækkelig repræsentativ værdi.

Ved den offentlige stikprøvekontrol baseres analysen normalt på en enkelt pakning, idet det forventes, at deklarationen på enhver pakning er korrekt indenfor en bestemt tolerance. Stikprøven skal være stor nok til at være repræsentativ. For inhomogene prøver (for eksempel kødudskæringer og brød) bør størrelsen i almindelighed være 1/2 til 1 kg. Såfremt varen forefindes i mindre pakninger, bør flere af disse indgå i stikprøven. De udtagne pakninger skal da være fra samme parti.

6.3. Analysemetoder

De analysemetoder, der anvendes til brug for næringsdeklaration, bør være anerkendte og akkrediterede metoder. Det er virksomhedens ansvar, at de analysemetoder, der anvendes er internationalt anerkendte eller kan accepteres af Fødevarestyrelsen³³).

I bilag 8 er angivet, hvilke analysemetoder og/eller hvilke principper, der er gældende for de analysemetoder, som benyttes af Fødevarestyrelsen i forbindelse med kontrol af næringsdeklarationen.

6.4. Kulhydratberegning

Med enkelte undtagelser kan det samlede indhold af kulhydrat i en fødevarer ikke bestemmes analytisk. Kulhydratindholdet beregnes derfor normalt ved differensmetoden, som følger:

$\text{Kulhydrat} = \text{Tørstof} \div \text{aske} \div \text{protein} \div \text{fedt} \div \text{kostfibre} \div \text{organiske syrer}$.

Hvis indholdet af kostfibre og organiske syrer er meget lavt, og derved uden væsentlig betydning, vil det være helt acceptabelt, at denne mængde deklarerer som kulhydrat.

For et anslået indhold af kostfibre under 1 g pr. 100 g vil det være acceptabelt at udelade korrektionen for kostfibre, idet indholdet er usikkert bestemt i dette niveau.

For de fleste fødevarer er indholdet af organiske syrer lavt og uden betydning. Hvad der forstås ved organiske syrer er beskrevet i afsnit 5.4.1. Selv i de tilfælde, hvor organiske syrer forekommer, er indholdet forholdsvis lavt, eksempelvis mælkesyre i surmælksprodukter. Hvorvidt indhold af organiske syrer er uden betydning, bør vurderes konkret i sammenhæng med produktets energiindhold i øvrigt. Eksempelvis vil 1 g organisk syre pr. 100 g for en ost 45+ være uden væsentlig betydning for produktets energiindhold, hvorimod 1 g organisk syre pr. 100 g i et »energifattigt« produkt kan have en betydning.

6.5. Tolerancer

Der er ingen regler for tolerancer. Fødevarestyrelsen har dog vejledende tolerancer i forbindelse med næringsdeklaration. Se bilag 6.

Som nævnt indledningsvist i kapitel 6 skal næringsdeklarationer være korrekte, og fødevarer må ikke sælges under omstændigheder, der er egnet til at vildlede forbrugerne med hensyn til blandt andet sammensætning og egenskaber.

Næringsindhold i fødevarer varierer mere eller mindre fra naturens side, og påvirkes derudover af fremstillingsprocessen eller andre faktorer. Det er således ikke muligt at deklarere 100 % korrekt. De vejledende tolerancer har til formål - ud fra et forholdsvis simpelt system - at sætte ramme for hvor store forskelle, der kan accepteres mellem de deklarerede tal og de tal, der konstateres ved offentlig kontrol, for at forbrugeren ikke skal blive vildledt. For at næringsdeklarationsoplysninger skal være troværdige for forbrugeren, bør det faktiske indhold ikke afvige væsentligt fra det deklarerede.

For de energigivende næringsstoffer er de vejledende tolerancer inklusiv analyseusikkerhed, mens de for vitaminer og mineraler, samt natrium er eksklusiv analyseusikkerhed. For vitaminer og mineraler lægges analyseusikkerheden således til det givne toleranceinterval, hvilket i praksis betyder, at jo større analyseusikkerheden er, jo større er chancen for, at analyseresultatet kan accepteres.

Hvis der i EU- eller i nationale regler er fastsat krav til minimum- eller maksimumværdier for næringsstoffer, og en virksomhed vælger at deklarere tæt op ad denne værdi, skal man være opmærksom på, at der ikke accepteres en tolerance ud over disse minimums- eller maksimumsværdier, dog med undtagelse af analyseusikkerheden.

Eksempelvis, hvis der fastsættes krav om, at der maksimalt må være 200 mg Vitamin C pr. 100 g i en fødevarer, vil der ikke accepteres en tolerance på +50 % over denne værdi.

Det samme gælder, hvis man anpriser et minimums- eller maksimumsindhold i en fødevarer. Hvis man eksempelvis anpriser »maksimum 3 g fedt« for en fødevarer, vil der ikke være en tolerance på +1,5 g ud over de 3 g, dog med undtagelse af analyseusikkerheden.

EU-Kommissionen forventes at komme med et forslag til fælles retningslinjer vedrørende tolerancer.

6.6. Afrunding af værdier

Næringsdeklarationsværdierne skal som udgangspunkt ikke angives med en større nøjagtighed, end produktet kan leve op til. Det er derfor rimeligt at fastsætte retningslinjer for, med hvilken nøjagtighed de forskellige værdier bør angives.

Fødevarestyrelsen anbefaler, at afrunding af værdier ved deklaration af fødevarers næringsindhold foretages i overensstemmelse med bilag 7.

Når det er nødvendigt at deklarere et næringsstof, som ikke indgår i produktet, eksempelvis ved krav om lang næringsdeklaration, skal dette deklareres som »0«. Hvis der er tale om et ubetydeligt indhold, for eksempel 0,5 g sukkerarter og derunder pr. 100 g, eller 0,005 g natrium og derunder pr. 100 g, kan det ligeledes deklareres som »0«.

Som anført i bilag 7 vil det for indhold under 1 g pr. 100 g af næringsstofferne protein, kulhydrater, fedt, sukkerarter, sukkeralkoholer, stivelse og kostfibre være acceptabelt at deklarere dette som 0–1 g pr. 100 g. Energiværdien kan i dette tilfælde beregnes ud fra 0,5 g pr. 100 g.

7. Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen er gældende fra 1. oktober 2009.

Som det fremgår af næringsdeklarationsbekendtgørelsens § 15, kan produkter, som opfylder kravene i den ophævede bekendtgørelse³⁴⁾, sælges til og med 30. oktober 2012.

Bestemmelserne for referenceværdierne for vitaminer og mineraler samt beregningen af energi fra kostfibre er nye. Indtil 30. oktober 2012 kan man fortsat sælge produkter, hvor der i næringsdeklarationen henvises til de »gamle« referenceværdier, der fremgår af bilag 4 i denne vejledning. Man skal bruge ét af de to sæt referenceværdier, da det ikke er tilladt at blande de forskellige lister ved på samme deklaration at benytte værdier fra både den tidligere og nuværende bekendtgørelse. Ligeledes kan man indtil 30. oktober 2012 fortsat sælge produkter, hvor der er undladt at beregne energi af indholdet af kostfibre.

Det anbefales derfor, at man i god tid indretter sig på de nye regler, eksempelvis ved førstkommende ændring af emballage, m.v., idet der efter den 30. oktober 2012 ikke længere må være produkter på markedet, der ikke overholder næringsdeklarationsbekendtgørelsen.

Fødevarestyrelsen, den 4. februar 2011

DAGNY LØVOLL WARMING

- 1) Bekendtgørelse nr. 910 af 24. september 2009 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede fødevarer.
- 2) Rådets direktiv 90/496/EØF af 24. september 1990 om næringsdeklaration af levnedsmidler (med senere ændringer).
- 3) Kommissionens direktiv 2008/100/EF om ændring af Rådets direktiv 90/496/EØF om næringsdeklaration af levnedsmidler for så vidt angår anbefalet daglig tilførsel, energiomregningsfaktorer og definitioner.
- 4) Vejledning om næringsdeklaration af færdigpakkede levnedsmidler, nr. 15111 af 30. september 1993.
- 5) Bekendtgørelse nr. 1440 af 15. december 2009 om kosttilskud.
- 6) Bekendtgørelse nr. 1015 af 10. december 2003 om naturligt mineralvand, kildevand og emballeret drikkevand (med senere ændringer).
- 7) Bekendtgørelse nr. 175 af 22. februar 2010 om fødevarer til særlig ernæring.
- 8) Bekendtgørelse nr. 1308 af 14. december 2005 om mærkning m.v. af fødevarer (med senere ændringer).
- 9) Vejledning om mærkning af fødevarer, Fødevarestyrelsen, januar 2011.
- 10) Guidelines on Nutrition Labelling, CAC/GL-1985, med senere ændringer (senest revideret i 2009).
- 11) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006 af 20. december 2006 om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer (med senere ændringer).
- 12) Positivlisten. Bilag 7 i bekendtgørelse nr. 1499 af 15. december 2010 om tilsætninger m.v. til fødevarer (tilsætningsbekendtgørelsen).
- 13) Statement of the Scientific Panel on Dietetic Products, Nutrition and Allergies on a request from the Commission related to dietary fibre (Request No EFSA-Q-2007-121), European Food Safety Authority, 2007.
- 14) Codex Alimentarius Commission, Alinorm 10/33/23, Appendix II, C.
- 15) Guidelines for use of nutrition and health claims, Table of conditions for nutrient contents, Codex Alimentarius, CA/GL 23-1997.
- 16) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1925/2006 af 20. december 2006 om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer (med senere ændringer).
- 17) Bekendtgørelse nr. 160 af 11. marts 2003 om indhold af transfedtsyrer i olier og fedtstoffer m.v. (med senere ændringer).
- 18) Bekendtgørelse nr. 355 af 17. juni 1998 om forarbejdet børnemad til spædbørn og småbørn (med senere ændringer).
- 19) Bekendtgørelse nr. 786 af 20. oktober 1997 om slankekostprodukter (med senere ændringer).
- 20) Bekendtgørelse nr. 268 af 13. april 2000 om levnedsmidler til særlige medicinske formål (med senere ændringer).
- 21) Vejledning nr. 9175 af 20. maj 2008 om anprisningsforordningen.
- 22) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 178/2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovgivningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarer sikkerhed (med senere ændringer).
- 23) Vejledning nr. 9058 af 18. februar 2010 til bekendtgørelse af 9. juni 2009 om anvendelse af Nøglehulsmærket.
- 24) Fødevarestyrelsens reviderede instruks om kontrol med fødevarer, der er mærket med GDA, dateret 3. maj 2010.
- 25) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 258/97 af 27. januar 1997 om nye levnedsmidler og levnedsmiddelingredienser.
- 26) Rådets forordning (EF) Nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen).
- 27) Bekendtgørelse nr. 1412 af 10. december 2010 om frugtsaft m.v.
- 28) Bekendtgørelse nr. 838 af 10. oktober 2003 om marmelade og frugtgelé samt kastanje creme m.v.
- 29) Kommissionens forordning (EF) Nr. 607/2009 af 14. juli 2009 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) Nr. 479/2008 for så vidt angår beskyttede oprindelsesbetegnelser og beskyttede geografiske betegnelser, traditionelle benævnelser og mærkning og præsentation af visse vinavlsprodukter.
- 30) Kommissionens beslutning af 5. juni 2003 om tilladelse til markedsføring af olie med højt indhold af DHA (docosahexaensyre) fremstillet af mikroalgen Schizochytrium sp. som en ny levnedsmiddelingrediens i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 258/97.
- 31) Bekendtgørelse nr. 335 af 10. maj 2004 om mælkeprodukter m.v. (med senere ændringer).
- 32) Kommissionens beslutning af 1. december 2003 om tilladelse til markedsføring af salatrim som nye levnedsmiddelingredienser i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 258/97.
- 33) Vejledning om egenkontrol i fødevarer virksomheder, Fødevarestyrelsen juni 2009.
- 34) Bekendtgørelse nr. 198 af 20. marts 1992 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede levnedsmidler.

Oversigt - hvornår kræves henholdsvis kort og lang næringsdeklaration

Ved frivillig anvendelse af næringsdeklaration kan man vælge, om man vil anvende en kort eller lang næringsdeklaration.

Bemærk, at når der nedenfor henvises til krav om kort næringsdeklaration, så er der intet til hinder for, at den lange næringsdeklaration kan anvendes. Det er dog ikke et krav.

For Nøglehulsmærkede produkter, se Vejledning til bekendtgørelse af 9. juni 2009 om anvendelse af Nøglehulsmærket.

Kort næringsdeklaration	Lang næringsdeklaration
Ved frivillig deklaration. Se vejledningens afsnit 4.1.	Ved frivillig deklaration af enten sukkerarter, mættede fedtsyrer, kostfibre og/eller natrium/salt. Se vejledningens afsnit 4.1.
Ved ernæringsanprisning af enten energi, fedt, protein og/eller kulhydrat. Se vejledningens afsnit 4.1. og 4.3.	Ved ernæringsanprisning af enten sukkerarter, mættede fedtsyrer, kostfibre og/eller natrium/salt. Se vejledningens afsnit 4.1. og 4.3.
Ved anprisning af »light/let« relateret til energi- eller fedtreduktion. Se vejledningens afsnit 4.3.	Ved anprisning af »light/let« relateret til sukker- eller natrium-/saltreduktion. Se vejledningens afsnit 4.3.
	Ved anvendelse af sundhedsanprisninger. Se vejledningens afsnit 4.5.
Ved frivillig deklaration af naturligt indhold af vitaminer og mineraler: Den korte deklaration suppleres med de vitaminer og mineraler, som deklareres. Se vejledningens afsnit 4.2. og 4.2.2.	Ved tilsætning af vitaminer og mineraler. Se vejledningens afsnit 4.2.2.
Ved anprisning af naturligt indhold af vitaminer og mineraler: Den korte deklaration skal suppleres med de vitaminer og mineraler, der ernæringsanpriser. Se vejledningens afsnit 4.2. og 4.2.2.	Ved anprisning af tilsatte vitaminer og mineraler. Se vejledningens afsnit 4.2.2.
Ved frivillig deklaration eller ernæringsanprisning af enkeltumættede og/eller flerumættede fedtsyrer: Kort deklaration suppleres med oplysning om enkeltumættede- og/eller flerumættede fedtsyrer. Der er tillige krav om oplysning af mættede fedtsyrer, men dette udløser ikke deklaration af sukkerarter, kostfibre og/eller natrium. Se vejledningens afsnit 4.2.1.	

Bemærk særlig rækkefølge. Se vejledningens afsnit 5.5.1.	
Ved frivillig deklaration eller anprisning af enten stivelse og/eller sukkeralkoholer: Kort deklaration suppleres med oplysning om enten sukkeralkoholer og/eller stivelse. Se vejledningens afsnit 4.2. Bemærk særlig rækkefølge. Se vejledningens afsnit 5.5.1.	

Eksempler på forskellige næringsdeklarationer

Eksemplerne i dette bilag forsøger at illustrere, hvordan forskellige næringsdeklarationer skal udformes, afhængig af om der er tale om en kort (gruppe 1) eller lang (gruppe 2) næringsdeklaration, samt eksempler på deklaration af supplerende næringsstoffer, herunder vitaminer og mineraler.

Gruppe 1

Leverpostej Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	1050 kJ 250 kcal
Protein	12 g
Kulhydrat	6 g
Fedt	20 g

Gruppe 1 - eksempel på, at kostfibre (her 10 g/100 g) ikke er deklareret, men bidrager til det deklarerede energiindhold

Havregryn Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	1610 kJ 380 kcal
Protein	12 g
Kulhydrat	65 g
Fedt	6 g

Gruppe 2

Rugbrød Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	860 kJ 200 kcal
Protein	5 g
Kulhydrat	38 g
heraf sukkerarter	2,5 g
Fedt	1,5 g
heraf mættede fedtsyrer	0,1 g
Kostfibre	9 g
Natrium	0,53 g

Gruppe 2 – med forskellige typer af kulhydrater deklareret

Lakridspastiller Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	810 kJ 200 kcal
Protein	1 g
Kulhydrat	52 g

heraf:	
- sukkerarter	0 - 1 g
- sukkeralkoholer	51 g
Fedt	0 - 1 g
heraf mættede fedtsyrer	0,1 g
Kostfibre	31 g
Natrium	0 g

Gruppe 2 – med deklarerede fedtsyrer

Blandingsprodukt (70 % mælkefedt og 30 % planteolier) Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	3010 kJ 730 kcal
Protein	0 - 1 g
Kulhydrat	0 - 1 g
heraf sukkerarter	0 - 1 g
Fedt	81 g
heraf:	
- mættede fedtsyrer	35 g
- enkeltumættede fedtsyrer	29 g
- flerumættede fedtsyrer	13 g
Kostfibre	0 g
Natrium	0,40 g

Gruppe 1 – med deklarerede fedtsyrer og bestanddel af fedtsyrer

Mayonnaise (50 % fedt) Næringsindhold pr. 100 g:	
Energi	1990 kJ 480 kcal
Protein	0,6 g
Kulhydrat	7,5 g
Fedt	50 g
heraf:	
- mættede fedtsyrer	4,5 g
- flerumættede fedtsyrer	17 g
heraf omega-3 fedtsyrer	4,5 g

Gruppe 1 – med deklareret vitaminer og/eller mineraler

Yoghurt Næringsindhold pr. 100 g:		
Energi	200 kJ 50 kcal	

Protein	3,5 g	
Kulhydrat	3,5 g	
Fedt	1,5 g	
Calcium	120 mg	15 % af Anbefalet Daglig Tilførsel

Bemærk, at indhold af organiske syrer (2 g/100 g) medfører, at det deklarerede energiindhold er lidt højere, end det man skulle forvente ud fra de deklarerede næringsstoffer.

Gruppe 2 – med deklareret vitaminer og/eller mineraler

Appelsinjuice Næringsindhold pr. 100 g:		
Energi	170 kJ 40 kcal	
Protein	0 g	
Kulhydrat	10 g	
Heraf sukkerarter	10 g	
Fedt	0 g	
Heraf mættede fedtsyrer	0 g	
Kostfibre	0 – 1 g	
Natrium	15 g	
Vitamin C	30 mg	40 % af Anbefalet Daglig Tilførsel

Gruppe 2 – Eksempel på næringsdeklaration, hvor næsten alle elementer er 0

Læskedrik Næringsindhold pr. 100 g:		
Energi	190 kJ 45 kcal	
Protein	0 g	
Kulhydrat	11 g	
Heraf sukkerarter	11 g	
Fedt	0 g	
Heraf mættede fedtsyrer	0 g	
Kostfibre	0 g	
Natrium	0 g	

Bilag 3

Vitaminer og mineraler, som kan deklareres, og den Anbefalede Daglige Tilførsel (ADT)

Vitaminer:	ADT
Vitamin A	800 µg
Vitamin D	5 µg
Vitamin E	12 mg
Vitamin K	75 µg
Vitamin C	80 mg
Thiamin	1,1 mg
Riboflavin	1,4 mg
Niacin	16 mg
Vitamin B ₆	1,4 mg
Folsyre	200 µg
Vitamin B ₁₂	2,5 µg
Biotin	50 µg
Pantothensyre	6 mg
Mineraler:	
Kalium	2000 mg
Chlorid	800 mg
Calcium	800 mg
Phosphor	700 mg
Magnesium	375 mg
Jern	14 mg
Zink	10 mg
Kobber	1 mg
Mangan	2 mg
Fluorid	3,5 mg
Selen	55 µg
Chrom	40 µg
Molybdæn	50 µg
Jod	150 µg

Generelt bør et indhold på 15 % af den i dette bilag anførte anbefalede tilførsel i 100 g eller 100 ml eller pr. pakning, hvis denne kun indeholder en enkelt portion, lægges til grund ved bestemmelsen af, hvad der udgør en »betydelig mængde«.

Bilag 4

Vitaminer og mineraler, som kan deklareres, og den Anbefalede Daglige Tilførsel (ADT)

- Kun gældende indtil 30. oktober 2012, jf. bekendtgørelsens overgangsbestemmelser.

Vitaminer:	ADT
Vitamin A	800 µg
<i>Thiamin (Vitamin B1)</i>	<i>1,4 mg</i>
<i>Riboflavin (Vitamin B2)</i>	<i>1,6 mg</i>
<i>Vitamin B6</i>	<i>2 mg</i>
<i>Vitamin B12</i>	<i>1 µg</i>
Folacin	200 µg
<i>Niacin</i>	<i>18 mg</i>
Pantothensyre	6 mg
<i>Biotin</i>	<i>150 µg</i>
<i>Vitamin C</i>	<i>60 mg</i>
Vitamin D	5 µg
<i>Vitamin E</i>	<i>10 mg</i>
Mineraler:	
Calcium	800 mg
<i>Phosphor</i>	<i>800 mg</i>
<i>Magnesium</i>	<i>300 mg</i>
Jern	14 mg
<i>Zink</i>	<i>15 mg</i>
Jod	150 µg

Med kursiv er angivet, de værdier, hvor der ikke er overensstemmelse med bekendtgørelsens bilag 1 (vejledningens bilag 3). Bemærk rækkefølgen af vitaminer og mineraler er forskellig i forhold til de nye regler.

Referencestoffer og omregningsfaktorer for vitaminer

Mængden af det enkelte vitamin beregnes ud fra de i tabellen anførte referencestoffer, samt under tabellen anførte omregningsfaktorer for vitamin A, vitamin E og niacin.

Navn	Referencestof	Formel (molvægt)
Vitamin A ¹⁾	Retinol	C ₂₀ H ₃₀ O (286,45)
Vitamin D	Cholecalciferol	C ₂₇ H ₄₄ O (384,64)
Vitamin E ²⁾	α-Tocopherol	C ₂₉ H ₅₀ O ₂ (430,71)
Vitamin K	Phylloquinon	C ₃₁ H ₄₆ O ₂ (450,70)
Vitamin C	Ascorbinsyre	C ₆ H ₈ O ₆ (176, 12)
Thiamin (Vitamin B ₁)	Thiaminhydrochlorid	C ₁₂ H ₁₈ Cl ₂ N ₄ OS (337,27)
Riboflavin (Vitamin B ₂)	Riboflavin	C ₁₇ H ₂₀ N ₄ O ₆ (376,36)
Niacin ³⁾	Nikotinamid	C ₆ H ₆ N ₂ O (122,12)
Vitamin B ₆	Pyridoxinhydrochlorid	C ₈ H ₁₂ ClNO ₃ (205,64)
Folsyre	Folsyre (Pteroylmonoglutaminsyre)	C ₁₉ H ₁₉ N ₇ O ₆ (441,40)
Vitamin B ₁₂	Cyanocobalamin	C ₆₃ H ₈₈ CoN ₁₄ O ₁₄ P (1355,37)
Biotin	D-Biotin	C ₁₀ H ₁₆ N ₂ O ₃ S (244,31)
Pantothensyre	D-Pantothensyre	C ₉ H ₁₇ NO ₅ (219,23)

Omregningsfaktorer for vitamin A, vitamin E og niacin:

1) 1 retinolækvivalent (RE)

= 1 µg retinol,

= 2 µg β-caroten fra kosttilskud og tilsat fødevarer

= 12 µg β-caroten fra fødevarer (naturligt indhold)

= 24 µg α-caroten, β-cryptoxanthin, andre provitamin A carotenoider fra fødevarer

2) 1 α-tocopherolækvivalent (α-TE) = 1 mg D-α-tocopherol

3) 1 niacinækvivalent (NE) = 1 mg niacin eller 60 mg tryptofan

Omregningsfaktorerne er baseret på Nordiske Næringsstofanbefalinger (NNA), 2004, og er i øvrigt i samstemmende med Institute of Medicine (IOM), USA.

Tolerancer

Vejledende kan man fastsætte følgende tolerancer inklusiv analyseusikkerhed (beregnet ud fra dobbelt-bestemmelser). For natrium gælder dog eksklusiv analyseusikkerhed, beregnet som 95 % konfidensinterval.

For protein, kulhydrat, fedt, sukkerarter, sukkeralkoholer, kostfibre og stivelse gælder følgende tolerancer:	
For indhold ≤ 10 g pr. 100 g	+/- 1,5 g
For indhold 10 – 40 g pr. 100 g	+/- 15 %
For indhold ≥ 40 g pr. 100 g	+/- 6 g
For fedtsyrer (mættede, enkeltumættede og flerumættede fedtsyrer) gælder følgende tolerancer:	
For indhold 0,5 – 3,5 g pr. 100 g	+/- 0,5 g
For indhold $\geq 3,5$ g pr. 100 g	+/- 15 %
For natrium gælder generelt følgende tolerance:	+/- 15 %
For kolesterol gælder generelt følgende tolerance:	+/- 25 %

For naturligt forekommende indhold af vitaminer og mineraler sættes en tolerance på +/- 25 % eksklusiv analyseusikkerheden, beregnet som 95 % konfidensinterval.

For tilsatte vitaminer og mineraler skal det analytisk konstaterede indhold være mellem 80 og 150 % (-20 % og +50 %) af det deklarerede indhold, eksklusiv analyseusikkerheden, beregnet som 95 % konfidensinterval. Dette fremgår af bilag 3 i tilsætningsbekendtgørelsen.³⁵⁾

³⁵⁾ Bekendtgørelse nr. 1499 af 15. december 2010 om tilsætninger m.v. til fødevarer

Afrunding af deklarerede værdier

Følgende retningslinjer for afrunding anbefales ved deklaration af fødevarers næringsindhold.

Næringsstof	Indhold pr. 100 g	Afrunding
Energi (kJ/kcal)	50 og derunder 50 til 2000 2000 og derover	Nærmest med 5 delelige tal Nærmest med 10 delelige tal Nærmest med 50 delelige tal
Protein, kulhydrat, fedt, sukkerarter, sukkeralkoholer, stivelse og kostfibre (g)	Intet / ubetydeligt indhold ($\leq 0,5$ g) 1 g og derunder 1 til 10 g 10 g og derover	0 g 0-1 g * Nærmeste med 0,5 delelige tal * Nærmeste hele tal
Fedtsyrer (g)	Intet / ubetydeligt indhold ($\leq 0,1$ g) Under 10 g 10 g og derover	0 g Nærmeste med 0,1 g delelige tal Nærmeste hele tal
Natrium (g)	Intet / ubetydeligt indhold ($\leq 0,005$ g) Under 1 g 1 g og derover	0 g Nærmeste med 0,01 delelige tal Nærmeste med 0,1 delelige tal
Kolesterol (mg)	Intet / ubetydeligt indhold (≤ 5 mg) Under 100 mg 100 mg og derover	0 mg Nærmeste hele tal Nærmeste med 10 delelige tal
Vitaminer og mineraler, faktisk mængde (mg el μ g)	Generelt	2 betydende cifre
Vitaminer og mineraler, % af ADT	10 % og derunder 10 – 100 % > 100 %	Nærmeste hele tal Nærmeste med 5 delelige tal Nærmeste med 10 delelige tal

*) for protein, kulhydrat og fedt i ensartede produkter som for eksempel mælk kan afrundes med 0,1 delelige tal.

Analysemetoder benyttet ved kontrol af næringsdeklaration

Benyttede standardmetoder/referencemetoder skal være seneste udgave.

Næringsstof	Metode/Princip
Energi	Beregnes som beskrevet i BEK nr. 910 af 24. september 2009 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede fødevarer.
Protein	Beregnes af N-indholdet ved multiplikation med 6,25. N-indholdet bestemmes ved Kjeldahl efter NMKL nr. 6.
Kulhydrat	Beregnes af tørstof ÷ aske ÷ protein ÷ fedt ÷ kostfibre* ÷ organiske syrer**. Alternativt: summen af alle specifikke kulhydratkomponenter.
Fedt ***	Fedt i kød og kødvarer: NMKL nr. 131 eller AOAC 991.36. Fedt i andre fødevarer: en modifikation af NMKL nr. 131 hvor prøven behandles med saltsyre, og fedtet udtrækkes efter tilsætning af alkohol med en blanding af diethylether og petroleumsether. Opløsningsmidlet afdampes, og fedtet vejes.
Sukkerarter og sukkeralkoholer	Prøven ekstraheres med 60°C vand, og indholdet bestemmes ved High Performance Anionic Exchange Chromatography med Pulsed Amperometric Detection.
Fedtsyrer	Lipidet isoleres om nødvendigt ved ekstraktion med diethylether/petroleumsether, forsæbes og methyleres med bortrifluorid-methanol-komplex. Efter ekstraktion med n-heptan kvantificeres methylestrene på en gaskromatograf udstyret med en passende polær kapillarkolonne.
Kostfibre	AOAC 985.29. Enzymatisk gravimetrisk. (Denne metode måler ikke alle de kulhydratpolymerer, der falder ind under definitionen.)
Tørstof***	NMKL nr. 169. Gravimetrisk
Aske	NMKL nr. 173. Gravimetrisk.
Stivelse	AOAC 996.11. Enzymatisk kolorimetrisk.
Kolesterol	Efter forsøbning og ekstraktion med pentan:ethylacetat sker separation, detektion og kvantifikation ved brug af APCI-MS/MS.
Vitamin A	EN 12823. HPLC
Vitamin B ₁ (thiamin)	EN 14122. HPLC
Vitamin B ₂ (riboflavin)	EN 14152. HPLC
Vitamin B ₆ (pyridoxin)	EN 14166. HPLC
Vitamin B ₁₂ (cyanocobalamin)	Efter ekstraktion i en eddiesyre-acetat-cyanid opløsning mikrobiologisk bestemmelse med <i>Lactobacillus delbrueckii</i> , som testorganism.
Folat	EN 14131. Mikrobiologisk.
Niacin	Efter syrehydrolyse mikrobiologisk bestemmelse med <i>Lactobacillus plantarum</i> , som testorganism.

Pantothensyre	Efter ekstraktion med eddikesyre-natriumacetat mikrobiologisk bestemmelse med <i>Lactobacillus plantarum</i> , som testorganism.
Biotin	Efter syrehydrolyse mikrobiologisk bestemmelse med <i>Lactobacillus plantarum</i> , som testorganism.
Vitamin C	Efter ekstraktion med metafosforsyre tilsat oxalsyre sker separation ved brug af HPLC, og detektion og kvantifikation ved brug af UV og fluorescens detektion.
Vitamin D	EN 12821. HPLC
Vitamin E	EN 12822. HPLC
Mineraler inkl. natrium, kalium og phosphor	FM061.1 DTU Fødevareinstituttet. ICP-AES efter trykforaskning.
Jod	FM078.1 DTU Fødevareinstituttet: ICP-MS.
Selen	FM073.1 DTU Fødevareinstituttet. ICP-MS.

* For et anslået indhold af kostfiber mindre end 1 g pr. 100 g kan korrektionen for kostfibre undlades.

** For de fleste naturlige fødevarer er indholdet af organisk syre uden betydning.

*** For varegrupper, hvor der er strengere krav til variation i specifikke regler - for eksempel mejeriprodukter, skal de specifikke krav overholdes.

Oversigt over lovgivning relateret til næringsdeklaration

Oversigten er ikke nødvendigvis udtømmende.

Love og bekendtgørelser

Fødevareloven: Lov nr. 526 af 24. juni 2005 om fødevarer (med senere ændringer).

Næringsdeklarationsbekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 910 af 24. september 2009 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede fødevarer.

Bekendtgørelse nr. 198 af 20. marts 1992 om næringsdeklaration m.v. af færdigpakkede levnedsmidler er ophævet, men produkter, der er mærket i overensstemmelse med denne bekendtgørelse kan sælges til og med 30. oktober 2012.

Mærkningsbekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1308 af 14. december 2005 om mærkning m.v. af fødevarer (med senere ændringer).

Bekendtgørelse om særlig ernæring: Bekendtgørelse nr. 175 af 22. februar 2010 om fødevarer til særlig ernæring (med senere ændringer).

Tilsætningsbekendtgørelsen: Bekendtgørelse nr. 1499 af 15. december 2010 om tilsætninger mv. til fødevarer.

Forordninger

Fødevareforordningen: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 178/2002 om generelle principper og krav i fødevarelovgivningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevaresikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevaresikkerhed (med senere ændringer).

Anprisningsforordningen: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1924/2006 af 20. december 2006 om ernærings- og sundhedsanprisninger af fødevarer (med senere ændringer).

Berigelsesforordningen: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 1925/2006 af 20. december 2006 om tilsætning af vitaminer og mineraler samt visse andre stoffer til fødevarer (med senere ændringer).

Vejledninger

Vejledning om mærkning af fødevarer, Fødevarestyrelsen, januar 2011.

Vejledning nr. 9175 af 20. maj 2008 om anprisningsforordningen.

Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning (revideret 15. februar 2010)

Vejledning nr. 9022 af 12. februar 2008 om egenkontrol i fødevarevirksomheder m.v.

Codex Alimentarius: Guidelines on Nutrition Labelling, CAC/GL-1985, med senere ændringer (senest revideret i 2009)

Codex Alimentarius: Guidelines for use of Nutrition and health Claims, CAC/GL-23-1997 (senest revideret i 2004)

Dansk lovgivning kan findes på Retsinformation.

EU-lovgivning kan findes på EUR-Lex. Konsoliderede tekster, det vil sige sammenskrivning af lovgivning med senere ændringer, kan findes på EUR-Lex konsoliderede.